

नेपाल विद्युत प्राधिकरण

प्रेस विज्ञप्ति

मिति: २०७०।२।२९

निर्माणाधीन माथिल्लो त्रिशुली ३'ए' जलविद्युत आयोजनाको जडित क्षमता ६० मेगावाटबाट वृद्धि गरी ९० मेगावाट कायम गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६९।१।१९ को निर्णयबाट उक्त आयोजनाको क्षमता अभिवृद्धि गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई सैद्धान्तिक स्वीकृति प्रदान भई प्राविधिक, आर्थिक तथा कानूनी पक्षको आधारमा सञ्चालक समितिले क्षमता अभिवृद्धिको सन्दर्भमा मिति २०७०।२।१७ मा नेपाल विद्युत प्राधिकरण सञ्चालक समितिको ६५४ औं बैठकबाट निर्माणाधीन माथिल्लो त्रिशुली ३'ए' जलविद्युत आयोजनाको जडित क्षमता स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्ने गरी ६० मेगावाटबाट वृद्धि गरी ९० मेगावाट कायम गर्ने र विद्यमान करार सम्झौताको परिधिभित्र रही आयोजनाको समग्र पक्षलाई मूल्यांकन गरी क्षमता ९० मेगावाट कायम गर्दा लाग्ने थप रकम समेत निर्धारण गरी निर्णय गरिएको थियो ।

सञ्चालक समितिले मिति २०७०।२।१७ मा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने निर्णय लिनु अघि आयोजनाको प्राविधिक, आर्थिक र विद्यमान कानूनी व्यवस्थाको विस्तृत अध्ययन विश्लेषण गरेको थियो । माथिल्लो त्रिशुली ३ए को मौजुदा डिजाईन पानीको Q_{70} बहावको आधारमा भएको छ, जुन उपलब्ध पानीको उचिततम (Optimum) उपयोग होइन । चरम ऊर्जा संकट सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारद्वारा घोषणा गरिएको “ऊर्जा संकटकाल”ले हाल सञ्चालनमा रहेका विभिन्न आयोजनाहरूलाई Q_{40} को डिजाईन बहावको आधारमा स्तरोन्नती गर्ने सरकारी नीति तत्काल कायम रहेको छ । माथिल्लो त्रिशुली ३ए जलविद्युत आयोजनाको यो अभिवृद्धिले यसभन्दा तल निर्माण गरिने त्रिशुली ३बी को क्षमता समेत हाल निर्धारित ३७ मे.वा.बाट वृद्धि भई ५५ मे.वा. पुग्न सक्ने देखिन्छ । मौजुदा Q_{70} लाई Q_{52} मा रुपान्तरण गर्दा त्यसबाट आयोजनाको क्षमता अभिवृद्धि भई थप १४८ गिगावाटघण्टा ऊर्जा उत्पादन हुने देखिन्छ । यो उल्लेखनीय परिमाण हो भने यसले सुख्खायाममा समेत २४.५ गिगावाटघण्टा थप ऊर्जा उत्पादन गर्न सक्छ । यसरी प्राप्त हुने थप ३० मे.वा. को ऊर्जाले वर्षायाममा विद्यमान कूलेखानी जलाशययुक्त आयोजनामा भार कम गर्न मद्दत पुऱ्याउँछ । फलतः कूलेखानीको जलाशयमा वर्षातमा जम्मा हुने पानीलाई सुख्खायाममा प्रयोग गर्न सकिन्छ । हाल निर्धारित ६० मे.वा. को लागि अमेरिकी डलर ८९.१८ मिलियनमा ठेक्का सम्झौता भएको सन्दर्भमा क्षमता अभिवृद्धि गरी ९० मे.वा. कायम गर्न ठेकेदारसँग विभिन्न चरणमा वार्ता पश्चात् अन्तिम सहमति भई अमेरिकी डलर १३२ मिलियन कायम भएको छ । यस थप ३० मे.वा. को लागत सोही क्षमताको नयाँ आयोजना निर्माण गर्ने लागत भन्दा आर्थिक रुपमा अत्यधिक न्यून र समय बचत समेत हुने देखिन्छ । ९० मे.वा. को लागत प्रति कि.वा. अमेरिकी डलर १४६६ एवं सो बाट उत्पादन हुने ऊर्जा करिब रु. २.७० प्रति यूनिट पर्ने देखिन्छ । जुन प्रचलित लागत मूल्यको तुलनामा हालसम्म नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट सञ्चालनमा रहेका आयोजनाहरूभन्दा अत्यन्तै न्यून हो । ९० मे.वा. आयोजनाको फाइदा/लागत अनुपात (B/C Ratio) १.८९ र आर्थिक आन्तरिक प्रतिफल (EIRR) १९% रहेको छ । यसको भुक्तानी अवधि (Pay Back Period) लगभग चार वर्षको हुने छ भने ३० मे.वा. थप गर्दा नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई ६० मे.वा.भन्दा थप वार्षिक आय करिब ९० करोड र नेपाल सरकारलाई थप वार्षिक राजश्व करिब २४ करोड प्राप्त हुनेछ । साथै ९० मे.वा.मा क्षमता अभिवृद्धि गर्दा ५० वर्षमा नेपाल सरकारलाई थप करिब १२ अर्बको राजश्व प्राप्त हुने देखिन्छ ।

यी सम्पूर्ण अध्ययन विश्लेषणबाट आयोजनालाई ६० मेगावाटमै सीमित गर्नु र उपलब्ध स्रोतको अधिकतम उपयोग नगर्नु कुनै अर्थमा पनि मुनासिव थिएन । उक्त आयोजनाको क्षमता अभिवृद्धि नगरिएमा उक्त स्थानमा अवस्थित जलविद्युतको अधिकतम स्रोत भविष्यमा परिचालन असम्भव हुन जाने परिस्थिति समेत रहेको थियो । वर्तमान अवस्थामा आयोजनाको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु राष्ट्रिय हित अनुकूल रहेको र नेपाल विद्युत प्राधिकरणको स्वार्थ तथा दीर्घकालीन फाइदा हुने अवसरका रूपमा देखिएकोले क्षमता अभिवृद्धि गर्नुको अर्को विकल्प थिएन । अतः सोही विषयलाई सम्पूर्ण सरोकारवाला र सर्वसाधारण समेतको जानकारीका लागि सञ्चालक समितिले क्षमता अभिवृद्धिका हकमा लिएको निर्णयका आधारलाई नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट जन समक्ष राखियो । प्रस्तुत विषयको समीक्षा कालखण्डमा अवश्य हुने नै छ ।

तर, नेपाल विद्युत प्राधिकरणका ट्रेड युनियनहरूले उक्त निर्णय विरुद्ध चरणबद्ध आन्दोलन शुरु गरे । यसको परिणामस्वरूप नेपाल विद्युत प्राधिकरणको दैनिक कार्य प्रभावित हुनुका साथै संवेदनशील क्षेत्रहरूमा समेत विद्युत आपूर्ति अवरुद्ध हुन गयो । राज्य संयन्त्रका अधिकार प्राप्त अधिकारी तथा सम्मानीत अदालतमा समेत यो विषय प्रवेश गरेको अवस्थामा पनि विरोधका कार्यक्रमलाई अझ बढी क्रियाशील गर्दै लगी नेपाल विद्युत प्राधिकरणको सम्पूर्ण क्रियाकलाप ठप्प गर्ने, विभिन्न महत्वपूर्ण तथा संवेदनशील क्षेत्रहरूमा समेत विद्युत लाइन काट्ने जस्ता क्रियाकलापतिर उन्मुख हुँदै विज्ञप्तिहरू प्रकाशित गरी ट्रेड युनियनहरू आन्दोलित भएका थिए । यसको प्रभावले गर्दा नेपाल विद्युत प्राधिकरणले सेवाग्राहीलाई पुऱ्याउनु पर्ने सेवाबाट समेत वञ्चित हुँदै गएको, निर्माणाधीन आयोजनाहरूको निर्माण कार्यमा असर परेको र समग्र रूपमा असहज परिस्थिति सिर्जना हुन गएको थियो ।

कुनै पनि समस्यालाई वार्ताबाट समाधान गर्न सकिने यथार्थलाई सञ्चालक समितिले मनन गरी विरोधका कार्यक्रममा रहेका ट्रेड युनियनहरूलाई वार्तामा आउन आह्वान गर्‍यो । नेपाल विद्युत प्राधिकरण सञ्चालक समिति र ट्रेड युनियनहरूका बीच पटक-पटक वार्ता गर्दा पनि वार्ता परिणाममुखी हुन सकेन । नेपाल विद्युत प्राधिकरण सञ्चालक समितिको क्षमता वृद्धि सन्दर्भमा भएको निर्णयलाई फिर्ता लिने शर्त बाहेकको कुरामा ट्रेड युनियनहरूबाट कुनै लचकता नदेखाइएको र कुनै अन्य विकल्पमा छलफल नगर्ने अवस्थाको कारण सिर्जित यस परिस्थितिलाई निरन्तर राख्दा यसले सर्वसाधारणको दिनचर्यामा समेत असहज र विषम परिस्थिति सिर्जना हुन जाने हुँदा माथिल्लो त्रिशुली ३'ए' जलविद्युत आयोजनाको क्षमता ६० मेगावाटबाट ९० मेगावाटमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने निर्णयबाट उत्पन्न परिस्थितिलाई सहज बनाई विद्युत सेवा आपूर्तिमा सहजता ल्याउन मिति २०७०।२।१७ को नेपाल विद्युत प्राधिकरण सञ्चालक समितिको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी निर्णय सञ्चालक समितिको मिति २०७०।२।२९ गतेको बैठकबाट फिर्ता लिइएको छ ।